

Приобщаващо професионално образование

реалности, избори и възможни обучителни пътеки

Диана Дремова

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование – Пловдив

Конференция „Мечтайте дръзко!“
16–17 юни 2026 г., София

Еднакви правила – различни потребности

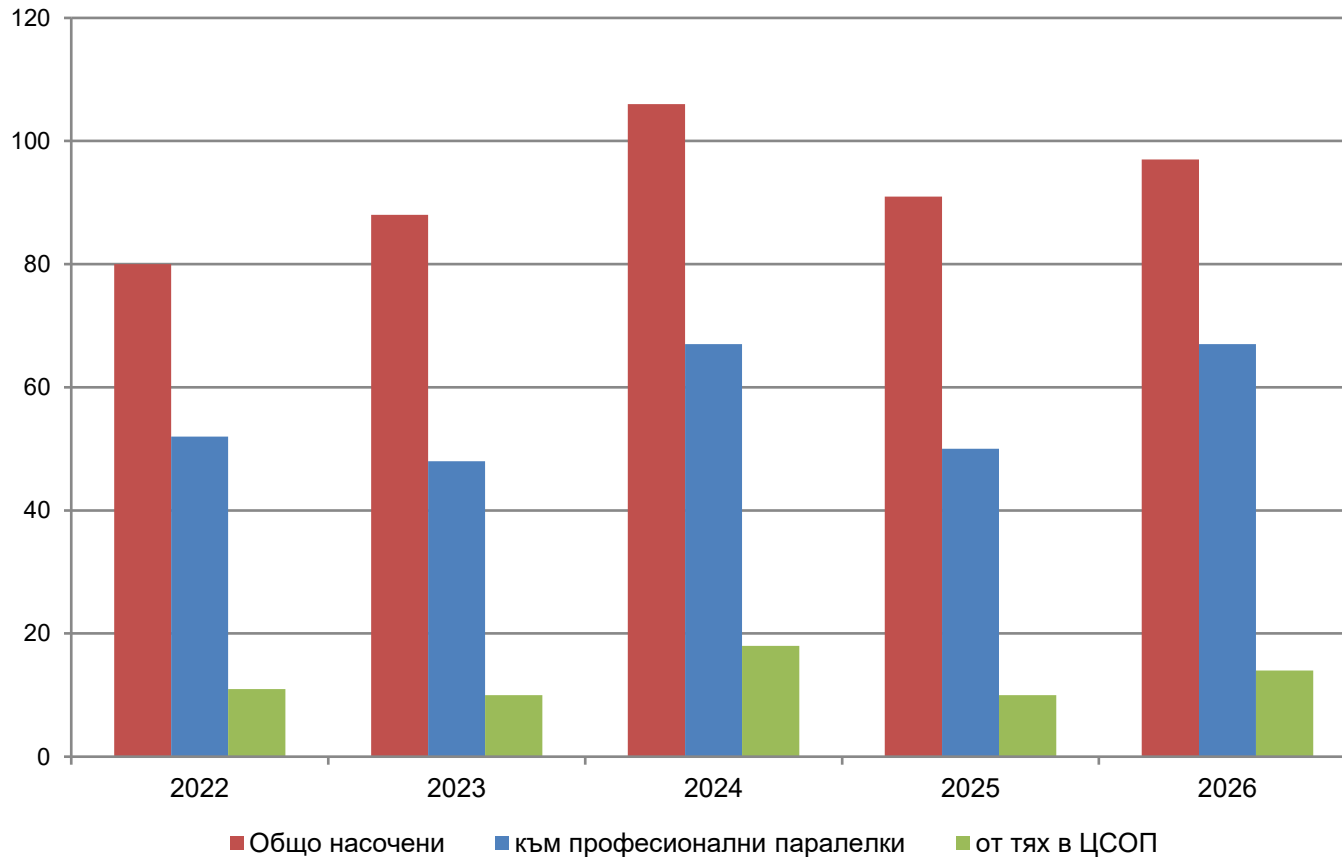
- Кои ученици със СОП се насочват към професионални паралелки след VII клас?
- Къде възникват реалните рискове: достъп, практика, оценяване?
- Какви по-гъвкави обучителни пътеки могат да подкрепят самостоятелността и бъдещата заетост?

Приобщаването в ПОО изисква индивидуализирана преценка, практически проби, подкрепено професионално ориентиране и реална връзка с местната среда.

Данни за област Пловдив: насочване след VII клас

Ученици със СОП, които не достигат ДОС за учебно съдържание

482

общо преминали за периода 2022–2026

284

насочени към професионални паралелки

63

от тях в ЦСОП

Делът на насочените към професионални паралелки варира между 55% и 69%. Това показва устойчив интерес към практически ориентирано продължаване на образованието.

Необходимост от индивидуална преценка и подход

Около 10% от учениците са с много тежки или множество нарушения.

- професионалната или профилирана паралелка често не е подходящ отговор;
- потребностите са по-скоро от рехабилитация, терапевтична подкрепа и улеснения за семейството;
- задължителното обучение до 16 г. не отчита достатъчно тази специфика.

~ 20% са с документи като „Разстройство в развитието на училищните умения, неуточнено“.

- могат да се обучават в професионални паралелки;
- могат да усвоят професия при подходяща подкрепа;
- срещат риск от предубеждение и ограничен достъп до практическа дейност.

Родителската перспектива

**„Да учи нещо практически насочено...
нещо, което да прави с ръцете си.“**

Често желани сфери: музика, танци, спорт и практически дейности.

- родителите разбират, че общообразователната подготовка не винаги е силната страна;
- търсят реално умение, което да бъде от полза в ежедневието;
- желанието е детето да стане по-самостоятелно и по-малко зависимо от семейството.

Нереалистична преценка за възможностите

Когато изборът е направен без ранно ориентиране и без практическа проба, разминаването между желание, възможности и изисквания на професията става видимо твърде късно.

Необходимо е подкрепено професионално ориентиране преди избора.

Критични точки в училищната практика

Приобщаване в действие

Достъп до практика

ученикът да не остава извън реалната практическа дейност

Оценяване

резултатът да отчита начина на достъп до задачата

Предубеждения

професионалната пригодност да не се заменя с формален етикет

Транспорт и среда

логистиката да не определя избора на специалност

Въпросът не е само „къде е приет ученикът“, а дали има реален достъп до задачата, подкрепа за изпълнението и честно оценяване на напредъка.

Ранно професионално ориентиране

Ползи от практическата проба: ученикът разбира задачата, родителят вижда реалистично възможностите, а училището може да планира подкрепата.

Необходимост от възможности за различни обучителни пътеки

Случаи от практиката

Ученик със СОП, живеещ на село

- не може да пътува самостоятелно до средно училище или професионална гимназия;
- семейството трябва да отдели възрастен за придружаване или транспорт;
- училищният автобус решава логистиката, но ограничава избора до профила/специалността на приемащото училище;
- възниква риск от формално обучение без реална връзка с интересите и възможностите.

Реален потенциал

В същото село може да има фирми с разнообразни позиции, където ученикът да се обучава в реална работна среда и евентуално да остане на работа.

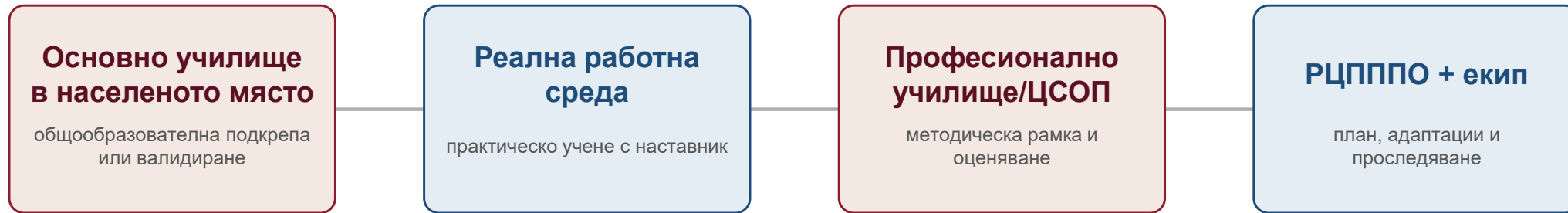
Локалната икономика може да стане ресурс за обучение чрез практика по модела „**чирак – калфа – майстор**“ .

Възможна гъвкава обучителна пътека

Комбинация от училище, работна среда и валидиране

Тази пътека може да бъде отворена не само за ученици от села, а за всички ученици, при които стандартният маршрут не води до смислен напредък.

Ключово условие: законова възможност за разработване на различни обучителни пътеки, с ясни роли, отговорности и критерии за напредък.

Какво трябва да се узакони и подкрепи?

1	Различни обучителни пътеки	правна рамка за комбиниране на училище, практика, валидиране и подкрепа
2	Личен план за компетентност	цели, адаптации, практическа проба, критерии за напредък
3	Роля на местните работодатели	реални задачи, наставничество, възможност за заетост
4	Справедливо оценяване	оценяване на резултата с отчитане на начина на достъп до задачата
5	Подкрепа за семействата	транспорт, консултиране и реалистична информация за избора

След VII клас: професионален избор при недостигнат ДОС

Ученици със СОП с удостоверение за завършен клас се нуждаят от пътека, съобразена с реалното усвояване

Типичен профил на потребностите

- затруднения при усвояване на учебно съдържание по общообразователни предмети;
- трудности и при профилиращи предмети или професионална подготовка;
- необходимост от повече време, повторение, практическо учене и индивидуализирана подкрепа;

Възможна обучителна посока

- професионални паралелки, когато водят до реално умение;
- обучение за I степен на професионална квалификация;
- обучение за част от професия, когато пълната квалификация не е реалистична в стандартния срок.

Целта не е само прием след VII клас, а постижим професионален резултат.

Държавен план-прием в област Пловдив

Последните 5 години: професионални паралелки са най-много, но паралелките за I СПК остават ограничени

68-90

профилирани паралелки

128-160

професионални паралелки

3-12

паралелки за I СПК

Профилирани

Професионални

От тях: I СПК

Местата с I СПК са ограничени спрямо потребностите на насочените ученици със СОП.

Нормативно ограничение: до 3 ученици със СОП в паралелка

Чл. 192, ал. 2 от ЗПУО

„В група в детска градина и в паралелка в училище може да се обучават до три деца и ученици със специални образователни потребности.“

Практически ефект

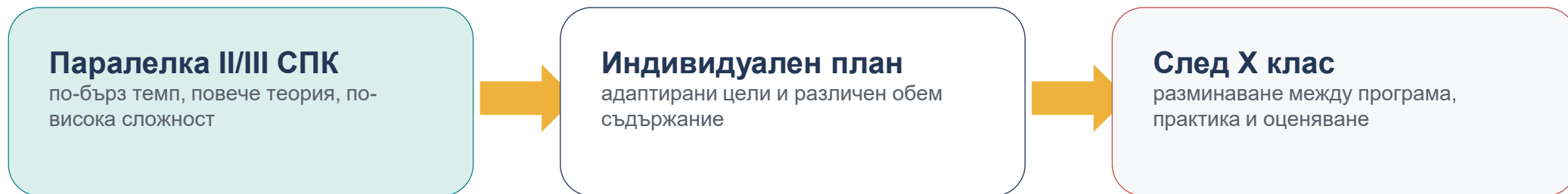
- учениците най-често се разпределят по 1, 2 или 3 в различни паралелки;
- попадат в специалности за II или III СПК;
- трудно се формира критична маса за адаптирана професионална пътека.

Риск

- индивидуалният план остава отделен от реалната програма на паралелката;
- след X клас разминаването става по-силно;
- ученикът формално е включен, но практическата пътека не винаги е постижима.

Къде се получава разминаването?

Една паралелка следва стандарт за II/III СПК, а ученикът работи по индивидуален план и програми

Последици за ученика

- трудно участие в общите професионални задачи;
- повече индивидуални дейности извън общия ритъм;
- несигурност какъв документ/компетентност ще остане при прекъсване.

Последици за училището

- сложно планиране на практика, материали и оценяване;
- нужда от ясни критерии за напредък;
- натоварване на екипа без достатъчно нормативна гъвкавост.

Предложение: повече пътеки за I СПК и част от професия

По-дълго, по-практическо и по-гъвкаво обучение за учениците, които усвояват по-бавно

1

Повече паралелки с I СПК

- реален избор, а не само индивидуално присъствие в II/III СПК

2

Петгодишен учебен план

- повече време за практика, повторение и устойчиво усвояване

3

Сертификат за част от професия

- при прекъсване да остане официално признат резултат

Допълнително условие

- в паралелките за I СПК да се предвиди възможност за обучение на по-голям брой ученици със СОП, когато средата, практиката и подкрепата са специално планирани.

Приобщаващото ПОО е път към участие, а не само административно насочване

- Учениците със СОП са различни по вид и тежест на потребностите; еднаквите изисквания не са достатъчни.
- Практическото обучение трябва да бъде реално достъпно, а оценяването – чувствително към начина на изпълнение.
- Гъвкавите пътеки, ранното ориентиране и местните работодатели могат да превърнат професионалното образование в шанс за самостоятелност.

Благодаря за вниманието!

Диана Дремова
Регионален център за подкрепа на процеса
на приобщаващо образование – Пловдив

Конференция „Мечтайте дръзко!“ • 16–17 юни 2026 • София